

קונטרס

מִיּוֹן מִתִּיקוּן

ספורים נפלאים ושיחות קדש
אודות הרב הקדוש מורנו הרב
רבי משולם זוסקא מאניפאלי זכותו יגן עלינו
בן הרב הקדוש רבי אליעזר ליפמן זיע"א
ותלמיד מרן המגיד 'הגדול' ממועזריטש זיע"א

לרגל יומא דהפולא - ב' שבט

כפי שנמסרו על ידי

רבי לוי יצחק בענדער זצ"ל

מלקט מתוך סדרת הספרים

שיח שרפי קדש

יצא לאור על ידי אגדת "משך הנחל"

להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זיע"א

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעדי עד יוחק בספר החסיד המופלא והמופלאג במעשיו ומידותיו, הוא הגבר הקים עולה של הדפסת ספרי רבינו ומסר נפשו כל ימיו להשקות ולהרוות צמאונם של ישראל מאוצרותיו של רבינו הקדוש הנגמ"ח במחשבה דיבור ומעשה כתב הדפים והפיץ אלפים ורבבות ספרי קודש מתורת רביה"ק ותלמידיו

אברהם נחמן שמחה הרה"ח רבי

זוויצהנדלר זצ"ל
ב"ד אלעזר

מייסד אגודת "משך הנחל" להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל
נלב"ע ביום כ"ד אדר ב' תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה

דפס בארץ ישראל על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת ח"ו - Printed In E. israel

בתי כנסיות, ישיבות, ספריות, בתי כלא וכדו המעוניינים לקבל חינם את ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל יפנו במכתב בקשה בדואר לכתובת דלהלן.
כמו"כ מתנת אפשרות להנציח בספרים שמות יקיריכם שהלכו לעולמם

דבר פרטים נא לפנות אגודת משך הנחל ת.ד. 5719 ירושלים 91056
טלפון 02-627-3120 פקס 02-626-2579
לתרומת קודש עבור הדפסת ספרי רבינו"ל ניתן להפקיד בבנק הדואר מס' חשבון 7-37621-4

©
copyright

שיח שרפי קודש - תש"פ

כל הזכויות שמורות הן על פי דין תורה והן להבדיל עפ"י החוק הבינלאומי, ואנו אוסרים בכל תוקף כל אופן של הדיפסה, צילום והעתקה, תרגום, איכסון במחשב, וכל כיוצא בלי רשות מפורשת בכתב מהמלבה"ד, ואין הספר נמכר אלא על מנת הנ"ל וכן שלא יעשה בו שימוש שלא כדין, ושארית ישראל לא יעשו עוולה

מיין מתיקין

שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שְׂאֲמַר: יֵשׁ אֶצְלֵי אֲנָשִׁים שְׁלֹפְעָמִים הֵם מְתַלְחָבִים לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְסִמוּכִים לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ בְּאַמַּת, וְהֵם אִזּוּ בְּמִדְרַגָּה טוֹבָה שְׂאֲפֵלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם אוֹחֲזִים בָּזֶה; אֲבָל לִפְעָמִים נוֹפְלִים מִזֶּה וְכוּ'. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבַבְּם זֶה, בְּעֵת שֶׁהֵם אוֹחֲזִים בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, מִי יִתֵּן וְהָיוּ אוֹחֲזִים בְּמִדְרַגָּה זוֹ לְאַרְךָ יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה.

עוֹד שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ בְּעֵנִין זֶה, שְׂאֲמַר שְׁעָקַר הוּא הַלֵּב שֶׁל הַהֲתַחֲלָה, כִּי אִזּוּ, בְּהֲתַחֲלַת עִבּוּדַת ה', מְתַלְחָב הַלֵּב מְאֹד לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְטוֹב מְאֹד לְהִשְׁתַּדֵּל וְלִהְיוֹת אֶמֶץ שִׂיאָרִיךְ זְמַן הַרְבֵּה בְּהֲתַלְחָבוֹת וְהִשְׁתַּוְּקָקוֹת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁל הַהֲתַחֲלָה. וְאָמַר שֶׁהַצְּדִיק הַקְּדוֹשׁ רַבִּי זוֹסִיא ז"ל הָיָה בְּעֵנִין זֶה חֲדוּשׁ גְּדוֹל מְאֹד, נִגְדַּת כְּמָה צְדִיקִים גְּדוֹלִים, כִּי הִלֵּךְ עִם הַלֵּב שֶׁל הַהֲתַחֲלָה זְמַן רַב:

[חיי מוהר"ן סימן תקיח]

שִׁבַּח רַבְּנוּ ז"ל אֶת הַרְבֵּי רַבִּי זוֹסִיא מְאַנְיָפְאֵלִי: "דְּעַר רַבִּי רַבִּי זוֹסִיא אִיז גַּעגְאֲנִגְעֵן דִּי עֲרִשְׁטֵעַ אַכְטִצֵּן יָאָר מִיט אַ הֲתַחֲלָה, מִיטֵן עֲרִשְׁטֵן הָאָרֶץ" - (הַרְבֵּי רַבִּי זוֹסִיא הִלֵּךְ זְמַן רַב עִם הַהֲתַחֲלָה, עִם הַתְּעוֹרְרוֹת הַלֵּב שֶׁל הַכְּנִיסָה לְעִבּוּדַת ה'), וְכַמוֹכָא מִזֶּה בְּסִפְר 'חַיִּי מוהר"ן':

[שיח שרפי קודש חלק ג סימן תתקכג]

א. רבי משולם זוסיא מאניפאלי, תלמיד המגיד ממעזריטש. גלב"ע ב' שבט תקס"ס; ראה אודותיו עוד בחלק א' סימן תקס"ב.

ב

בְּשִׂרְאָה [רַבֵּנוּ מוֹהֲר"ן מְבַרְסֶלֶב] אֶת הַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ "נַעַם אֱלִימֶלֶךְ",
 הַתְּפִלָּא מְאֹד וְכוּ', גַּם בְּקִדְשֵׁת אַחֲיו הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי זוֹסִיא
 ז"ל הִפְלִיג מְאֹד מְאֹד וְכוּ', כִּידוּעַ אֶצְלָנוּ:
 [חיי מוהר"ן סימן תקנג]

חלק א

יג

הַסְּבָרָא אוֹמֶרֶת שֶׁהֵיִוֶת שְׁנוּלֵד רַבֵּנוּ וְגַדְל בְּמַעַז'בוּז' בְּבֵית סָבוּ הַבַּעַל שֵׁם
 טוֹב הַקְּדוֹשִׁי, וְשֵׁם הָיוּ מְתַאֲסָפִים כִּידוּעַ כָּל הַצְּדִיקִים בְּנֵי
 הַחֲבֵרִיא שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מִפְּעַם לְפַעַם, עַל כֵּן מְסַתְּבֵר שְׂרָאָה וּפְגִישׁ
 שֵׁם גַּם אֶת הָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים הַצְּדִיקִים הָרַב רַבֵּי זוֹסִיא מְאֲנִיפְאֵלֵי וְאַחֲיו
 הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֲנֶסְקִי, וְכֵן אֶת רַבֵּי פִּנְחָס קְאֲרִיצְעֵרִי; אֶךְ אֵין
 יוֹדְעִים וְאֵי אֶפְשָׁר לִידַע בְּזֶה דְּבַר מְבֹרָר:

- ב. רבינו הקדוש נולד בבית זה כי"ב שנים אחרי הסתלקות הבעל שם טוב.
 ג. אמנם ידוע בבירור שמוהרנ"ת קיבל את פני הרב הקדוש הרב רבי זוסיא, והיה מקורב
 אליו, ראה להלן חלק ב' סימן כ"ט. (רל"י).
 ד. רבי זוסיא שהיה מבוגר מאחיו רבי אלימלך נפטר כידוע בשנת תק"ס, ורבי אלימלך
 נפטר בשנת תקמ"ז, והגם שהעיר ליז'ענסק היתה בגאליציה, מכל מקום מסתבר שהיה
 נוסע ובא גם הוא למעז'בוז', כשאר הצדיקים. (רל"י).
 ה. גלב"ע י' אלול תקנ"א.

קצב

אַזְהַרְתָּ הָרַב רַבִּי נַחֲמָן עַל וְדוּי דְּבָרִים לְפָנַי הֶחֱכַם, עֲנֵן זֶה נִהַג הָרַב
 רַבִּי נַחֲמָן לְבַדּוֹ, וְלֹא תִלְמִידוֹ. וְלֹא נִפְלְאָת הִיא, מֵעֲנִינֵי הַגּוֹף
 וְכוּ', כַּאֲשֶׁר יִחַלֶּה הָאָדָם מִכְרַח לְסַפֵּר לְפָנַי הַדְּאִקְטוֹר כָּל עֲנִינֵי מַחְלָהוּ,
 כָּל שָׁפֵן בְּרַפּוּאָת הַנֶּפֶשׁ וְכוּ'. וְכֵן נִהַג הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי זוֹסְיָא וְכוּ', וְהָרַב
 הַצַּדִּיק רַבִּי מִשֶּׁה בְּהָרַב רַבִּי נַחֲמָן מְקַאֲסִיב וְכוּ', וְכֵן מוּבָא בְּחַיֵּי
 מוֹהַרֲ"ן אוֹת נ"ח מְעֵשֶׂה בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹבוֹ:

[כת"י רבי יצחק אייזיק מבוקרסט]

שיח

שָׁמַע רַבִּי לְוִי יִצְחָק מֵרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן, שֶׁזּוּגְתּוֹ שָׁל הַבַּעַל שֵׁם
 טוֹב לֹא יִדְעָה אֵף לְקַרְא וּלְהַתְּפַלֵּל מִתּוֹךְ סְדוּר הַתְּפִלָּה.
 וְכֵן הָיָה גַם בְּבֵיתוֹ שָׁל הָרַבִּי רַבִּי זוֹסְיָא מְאַנְיָפְאֵלִי; וְאָמַר עַל כֶּף הָרַבִּי
 רַבִּי זוֹסְיָא: "פֶּאֲרוֹאֵס בֵּין אֵיךְ גְּעַקוּמְעֵן צוּ מִיִּין זָאךְ? וְוִיִּיל זִי
 הָאֵט נִישְׁט גְּעַקְעֵנְט דַּאוּוּעֵנְען!" - "מִדּוּעַ הַגְּעַתִּי לְמַדְרַגְתִּי? מִפְּנֵי
 שְׂרַעֲיִתִי לֹא יִדְעָה לְהַתְּפַלֵּל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר!"

תקסב

מוֹהַרֲנ"ת אָמַר: הַיּוֹם כְּשֶׁמְזַכְּרִים אֶת הָרַב רַבִּי זוֹסְיָא מְאַנְיָפְאֵלִי,
 מְזַכְּרִים אוֹתוֹ בְּשֵׁם 'הָרַבִּי רַבִּי זוֹסְיָא', אוּלַם פְּעַם הָיוּ

1. וראה ליקוטי קמא סימן ד' (וב'ליקוטי עצות' ערך 'וידווי דברים' וערך 'תשובה').

2. מחמת שצדקניות אלו לא ידעו הרבה, ולא היו להן 'חכמות', על כן היו קדושות וצנועות עם תמימות מרובה, עשו את רצון בעליהן בשלימות יותר, וזכו להיות לעזר לצדיקים מופלגים כאלה, ולסייע בידם הרבה הרבה יותר מכפי יכולתן. (רל"י).

מְכַנִּים אוֹתוֹ "דָּעַר מְשׁוּגָע־נָעַר מְלַמֵּד" - "הַמְלַמֵּד הַמְשֻׁגָּע וְכוּ'. וְכַנֵּת מוֹהֲרָנ"ת הֵיטָה לֹאמַר שְׂפָל הִירָאִים וְהַפְּשָׁרִים הָרִי הֵם פְּמֻשָּׁעִים בְּעֵינֵי הַהֶמוּן, וְכִמּוֹ שְׂאֵמְרוּ חֻכְמֵינוּ ז"ל (סנהדרין צז.) עַל הַפְּסוּק (ישעיה נט טו) "וְסָר מִרַע מִשְׁתּוֹלֵל" * :

חלק ב

כח

מוֹהֲרָנ"ת ז"ל הָיָה מְגַדֵּל בֵּין הַמַּתְנַגְּדִים, וְהָיָה קָשָׁה לוֹ לְהַתְקַרֵּב לְהַחֲסִידִים, אֶף אַחֲרֵי שְׁתֵּי שָׁנִים מִנְשׂוּאָיו, שְׂבִאוֹתָן שְׁתֵּי שָׁנִים אָכַל מְזֻנּוֹת עַל שְׁלֶחַן חוֹתְנוֹ בְּשֶׂאֲרֵיגְרָאד, חָזַר לְאָכּוֹל מְזֻנּוֹת עַל שְׁלֶחַן אָבִיו בְּעִיר הַלְדְּתוֹ נְעֻמְרוֹב, וְאִז נִתְחַבַּר עִם חֵבְרוֹ רַבִּי לִפְא

ח. וראה עוד בהשמטה שבתחילת ליקוטי מוהר"ן תנינא: "וכן כל הרוצה ליכנס בעבודת השם, אי אפשר לו ליכנס כי אם על ידי בחינה זו, שיחשוב שאין בעולם כי אם הוא לבדו ויחידי בעולם, ולא יסתכל על שום אדם המונעו, כגון אביו ואימו או חותנו ואשתו ובניו וכיוצא, או המניעות שיש משאר בני העולם המלעיגים ומסיתים ומונעים מעבודתו יתברך, וצריך שלא יחוש ויסתכל עליהם כלל וכו'", עיין שם, ובליקוטי קמא סימן קפ"ה; וראה עוד בעניין זה 'שיחות הר"ן' סימנים פ' פ"א; 'חיי מוהר"ן' סימן שצ"ה; 'כוכבי אור' חלק 'אנשי מוהר"ן' (הראשון) אות כ"ה; וראה עוד ב'מסילת ישרים' פרק ה': "אם יאמר לך אדם 'לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות' (כתובות יז.) - אף אתה אמור לו: במה דברים אמורים, בבני אדם שעושים מעשה אדם, אך לא בבני אדם שעושים מעשה בהמה וכו', ואם יארע לו שיימצא בחברת מי שילעיג עליו - לא ישית ליבו אל הלעג ההוא, אדרבה, ילעג על מלעיגיו ויבזם וכו'", עיין שם; וראה גם לעיל בסימן תקכ"ה במעשה מהתבואה שסיפר רבינו.

מנעמרוב^ט, והתוכח עמו רבי ליפא, וטען עמו כי החסידים הם אנשי אמת, וראוי להתקרב אליהם ולהתחבר עמָהֶם.

ופעם אחת בא לנעמרוב איש אחד מהעיר אניפאלי (מקומו של הרבי רבי זוסיא זצ"ל), וקימו בו מצות הכנסת אורחים, וכשנטל ידיו לאכילה ברוך ברפת נטילת ידים וברפת המוציא בכונה, וישר מאד בעיניהם, ושאלו אותו: "האם אתם מכירים את הרבי רבי זוסיא?", והשיב: "בודאי אני מפירו, וגם גליל אני להכנס אצלו, וכל ההתעוררות לעבודת ה' שיש לי - קבלתי ממנו!".

וספר להם האורח עוד קצת מסדר עבודתו של רבי זוסיא: "אז ס'קומט חצות געבט ער זיך א ווארף אראפ פונעם בעט: 'זוסיא, זוסיא, הייב זיך שוין אויף! די רעשט וועסטו שוין נאכדעם דערשלאפן!' - "כשמגיע עת חצות הלילה הוא מפיל עצמו מהמטה, וצועק ואומר: 'זוסיא, זוסיא, קום כבר! את השאר כבר תישן אחר כך!'; וספר להם עוד אודות שאר עבודות כאלו, ונתעוררו השומעים ובהם מוהרנ"ת לנסע ולהתקרב לאנשי הבעל שם טוב, כי ראו שהם אנשים פשרים באמת:

כט

אחר כך התקרב [מוהרנ"ת] לתלמידי המגיד ז"ל שהיו עדין בעולם, הלוא המה הרב הצדיק רבי זוסיא ז"ל תלמיד הרב המגיד, והרב הצדיק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב תלמיד הרב המגיד, והרב הקדוש רבי ברוך ז"ל נכד הבעל שם טוב, והצדיק רבי גדליה מליניץ ז"ל

תְּלַמִּיד הָרַב הַמַּגִּיד, וְהָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁלוֹם ז"ל מִפְּרָאבִיטְשׁ נִכְדְּ הָרַב הַמַּגִּיד, וּשְׁאָר גְּדוּלִים זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה: וּמֵאֵז נִתְעוֹרַר וְנִכְסַף יוֹתֵר לְקִיּוֹם הַתּוֹרָה לְעִבְדָּא וּלְמַעֲשֵׂהָ, (כִּי בְּדָבָר הַזֶּה נִתְעַלּוּ יוֹתֵר הַצַּדִּיקִים וְהַקְדוּשִׁים הַנ"ל שֶׁהָיוּ מִצַּד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְהַמַּגִּיד זצ"ל): [כּוֹכְבֵי אוֹר, אֲנָשֵׁי מוהר"ן (ג) אוֹת ב]

קַבֵּב

סִפֵּר מוהר"ן שֶׁהַרְבֵּי רַבִּי זוֹסְיָא אָמַר שִׁיתָן דִּין וְחֻשְׁבוֹן עַל כָּל יוֹם יוֹם - חוּץ מ'יוֹם הַנְּסִיעָה' - "דְּעַר רַבִּי רַבִּי זוֹסְיָא הָאֵט גְּעֻזָּא גֵּט עַר וְעֵט אֶפְגַּעְבֵּן דִּין וְחֻשְׁבוֹן אוּיָף אֶלַע טָאג - חוּץ יוֹם הַנְּסִיעָה":

שְׁאָר הַחֻלְקִים

א

הָעוֹלָם אוֹמְרִים שֶׁהַחֲבוּר 'נַעַם אֱלִימְלֶךְ' חֲבָרוּהוּ שְׁנֵי הָאֲחִים הַקְדוּשִׁים, וְעַל כֵּן נִקְרָא בְּשֵׁם 'נַעַם אֱלִימְלֶךְ', כִּי 'נַעַם' בְּלַעַז הוּא 'זוֹסְיָע',

י. ראה 'עלים לתרופה' במכתב מוהר"ן לתהרב מסאווראן מיום ה' וישלח שנת תקצ"ה: "ה' אלקים אמת יודע כי דיברתי עם גדולי קדושי ישראל, צדיקי יסודי עולם זכותם יגן עלינו, עם כולם דיברתי הרבה גם אחר שזכיתי להתקרב לאדמו"ר המובהק הרב הקדוש מוהר"ן זצ"ל, וכולם קירבו אותי באהבה רבה ובחיבה יתירה, ובפרט הרב הקדוש והנורא מבארדיטשוב, ואחריו הרב הקדוש מחמעלניק והרב הקדוש מורנו הרב שלום מפראביטש זכר צדיקים לברכה, ושאר גדולי עולם, אצל כולם הייתי מתאבק בעפר רגליהם קודם שנתקרבתי אל אדמו"ר המובהק זצ"ל ואחר כך - ואהבתם גברה עלי אחר כך ביותר, מחמת שראו שנשתגתי לטובה יותר לשקוד על דלתי התורה והעבודה ביותר בעזרת השם יתברך, וכולם פירסו בשלומי ז"ל על ידי".

יא. ועיין עוד בפנים 'שיח שרפי קודש' חלק ב' סימן קפ"ב, השייך לכאן.

והוא על שם אחיו רבי זוסיא, וכן על שם רבי אלימלך בעצמו, והינו
נעם - אלימלך:

ב

העולם מספרים שכשהאחים הקדושים הרב רבי אלימלך והרב רבי
זוסיא הלכו לגלות, עברו את פולנייה והגיעו בנדודיהם לגבול
גרמניה, ורצו לפנס גם לגרמניה להכניע הטמאה, באשר ששם
היה מקום המשפילים והאפיקורסים ימח שמם.

בא ה'סמך מם' לקראתם, ואמר להם: אם אתם תפנסו לכאן - אעזב את
כל העולם כדי להלחם בכם. ענו ואמרו לו: "דו, וואס דו קעננסט
טאן - טוסטו דאך ממילא, און אויז וועלן טאן וואס מיר ווילן" - "אתה,
מה שהנך יכול לעשות - הרי בין פה אתה עושה, ואנו נעשה מה
שנחפזין". ואכן המשיכו בדרךם ונכנסו אף לשם, ושחק הבעל דבר, ואמר
להם: "נו נו, אני כבר אשלח לכם חסידים". והנה להרב רבי אלימלך היו
שמונה עשר חסידים, וכשבאו ונוספו עליהם עוד חסידים - הפטירו
האחים הקדושים זה לזה: "דאס איז פון זיינע חסידים" - "אלו הם
מהחסידים שלו" - הינו של הבעל דבר, ולא הניחו להם להתקרב אליהם:

ג

אמר פעם הצדיק רבי נתן אדלער מפרנקפורט^י בשבח האחים הקדושים
הרב רבי אלימלך והרב רבי זוסיא: "הפולנים האלו גנבים הם,
היכן שאני בא - אני מוצאם שכבר הקדימוני!":

יב. רבו של מרן בעל ה'חת"ם סופר'.

יג. היינו בעולמות העליונים, ראה בספר 'קול מנחם' (טויב) פרשת אמור עמוד רס"ג.

ד

הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וְהָרַב רַבִּי זוֹסֵיָא הִלְכוּ לְגַלוּת כַּמָּה שָׁנִים, וְהָיוּ נִרְאִים כַּהֲמוֹן הָעַם הַפְּשׁוּטִים.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְמָקוֹם אֶחָד וְרָאוּ בַעַל עֲבָרָה רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, הִתְחִילוּ הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים לִיְסֹר אִישׁ אֶת אָחִיו, וְלוֹמַר: אַתָּה זוֹסֵיָא?! וְכִי כֵן מְתַנְהֲגִים בְּלִילָה? אֵיךְ לֹא הִתְבַּיֶּשְׁתָּ לַעֲשׂוֹת כֵּךְ בְּלִילָה?! אֱלִימֶלֶךְ, אֵיךְ עֲשִׂיתָ עוֹן זֶה וְזֶה?! - וְכִשְׁשָׁמַע הִלָּה דְבַרֵיהֶם, עָלְתָהּ לוֹ מַעְצָמוּ בּוֹשָׁה עַל פָּנָיו, עַד שֶׁנִּתְעוֹרַר וְשָׁב בְּתִשְׁבּוּכָה:

ה

הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסֶק עִם אָחִיו רַבִּי זוֹסֵיָא, הָיוּ מְקַבְּלִים עַל עֲצָמָם יְסוּרִים בְּכּוֹנָה. פַּעַם הִנִּיחַ עֲצָמוּ רַבִּי זוֹסֵיָא עַל הַפְּשָׁפְשִׁים, שִׁיעֶקְצוּהוּ כְּדַרְכָּם, וְכִשְׁשָׁבְעוּ מִשְׁתִּית דָּמוֹ - הִנִּיחוּהוּ וְהִלְכוּ לָהֶם, וְאָמַר רַבִּי זוֹסֵיָא לְעֲצָמוּ בְּבוֹזִיּוֹן: "רְאֵה זוֹסֵיָא כַּמָּה נְחוּת וְשָׁפֵל אַתָּה, עַד שֶׁאַפְּלוּ הַפְּשָׁפְשִׁים גַּם הֵם אֵינָם סוֹבְלִים עוֹד אֶת גּוֹפֶךְ הַשָּׁפֵל"...

ו

(א) הָרַב הַקְּדוּשׁ צְדִיק יְסוּד עוֹלָם הָרַב רַבִּי זוֹסֵיָא מְאַנְיָפְאֵלִי גְדֵל יְתוּם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, הִלָּא הוּא רַבִּי יִצְחָק סַג"ל, וּבִהֲגִיעוֹ לְפָרְקוֹ שְׂדָכוֹ

הרב רבי זוסיא לבת המגיד מטירהאוויעע. רבי יצחק היה איש מצין ומשלים בכל המעלות, ולמדן גדול בתורה^ט, והיה נוסע ומקרב להרב הקדוש רבי זוסיא הנ"ל כל ימי חייו רבו, אף אחרי נשואיו עם בת הרב המגיד תלמיד רבנו הקדוש:

(ב) וספר רבי יצחק שקדם פטירת רבו הרב רבי זוסיא^ט, שאלו: "צו וועמען זאל איך זיך מקרב זיין?" - "למי אתקרב?", והשיב לו רבו שני דברים.

האחד: "אז דו וועסט קומען צו א צדיק, און דו וועסט אים פֿרעגן אן עצה אויף גאנות, און ער וועט דיר געבן אן עצה - זאלסטו דארט נישט בלייבן; אז ער וועט דיר זאגן: איין עצה איז דא, נאר גאט בעטן - דארט זאלסטו בלייבן" - "כשתבוא לצדיק, ותשאל אותו עצה לגאווה, ויתן לך עצה - אל תשאיר שם; אף אם יאמר לך: רק עצה אחת יש על זה, רק לבקש לפני השם יתברך - שם תשאיר".

ועוד אמר לו: "אז דו וועסט אריינקומען צו א צדיק, און ער וועט דיך דאס ערשטע הייסן האבן ודוי - דארטן זאלסטו בלייבן" -

טו. רבי ישראל יקותיאל ב"ר אברהם, המגיד מטירהאוויעע, שהיה תלמיד רביה"ק מברסלב. ראה אודותיו בערכו.

טז. רבי יצחק היה חכם מופלג ואיש יפה תואר מאוד, גבוה מכולם ובעל צורה והדרת פנים מופלגת, והיו לו עוד כמה וכמה מעלות טובות ונעלות, ורבי אברהם ב"ר נחמן אף התבטא עליו בלשון הנאמר אצל שאל המלך (שמואל א ט ב): "משכמו ומעלה גבוה מכל העם"; ראה עוד בגדולתו ח"א סימן תקע"ז, ועוד.

יז. "ער האט געהאט א גוטן רבי, דער רבי רבי זושא!" - "היה לו רבי טוב, את הרבי רבי זושא!". (רל"י).

יח. כנודע שהרב רבי זוסיא נלב"ע [בב' שבט] בשנת תק"ס. (רל"י).

"כְּשֶׁתִּכְנַס לְצַדִּיק, וְהִדְבֵּר הָרֵאשׁוֹן שְׂיִצְוֶה עָלָיְךָ הוּא שֶׁתְּתוֹדֶה לְפָנָיו -
אֲצִלוּ תְּשָׂאֵר וְאֵלָיו תִּתְקַרֵּב":

(ג) וּבִשְׁנַת תַּק"ס רָאָה רַבֵּנוּ [מֹהַר"ן] ז"ל בְּמָקוֹם שֶׁרָאָה וְהִשִּׁיג בְּמָקוֹם
שֶׁהִשִּׁיג, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְקַבֵּעַ דִּירְתוֹ בְּקִהְלַת זְלַאטִיפְאֵלִיעַ
וְכו', וְאִזּוּ בְּסִמּוּךְ מִמֶּשׁ לְכַנְיִסַת רַבֵּנוּ לְקִהְלַת זְלַאטִיפְאֵלִיעַ - בְּחֻדְשׁ אֱלוּל
תַּק"ס אוֹ תַּכְףּ וּמִיד לְאַחַר יְמֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת תַּקס"א - נִסַּע רַבִּי
יִצְחָק וּבָא לְרַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ. וּבָא לְבֵית הַמְדָרֶשׁ, וְהָיוּ שָׁם אִזּוּ עוֹד הַרְבֵּה
אֲנָשִׁים, וְעָשָׂה רַבֵּנוּ תְּנוּעָה - ('דְּעַר רַבִּי הָאֵט גְּעַגְעָבֵן אִ וְאוּוֹנֵק'), כְּמִרְמֵז
לְכָלֵל שְׂיִצְאוּ לַחוּץ. וְהִסִּירוּ כָּלֶם הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין מֵעַלֵיהֶם, וְיִצְאוּ כָּלֶם,
וְרָצָה רַבִּי יִצְחָק הַנ"ל גַּם בֵּן לְצֵאת עִמָּהֶם לַחוּץ, וְלִקַּח רַבֵּנוּ אֶת
הַקְּלָאמְקַע ('יְדִית') וְסָגַר אֶת הַדְּלֶת, וְלֹא נִשְׂאֵר בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ רַק רַבֵּנוּ
הַקְּדוֹשׁ וּרַבִּי יִצְחָק. וּרַבֵּנוּ עָשָׂן אֶת הַלְּוִלְקַע ('מְקַטְרַת'), וְהִלֵּךְ אָנָּה וְאָנָּה
בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ, וְנִפְּלַעַל רַבִּי יִצְחָק הַנ"ל אֵימָה וּפְחַד גְּדוֹל, וְנִמְשַׁךְ עָלָיו
זְכָרוֹן כְּזֶה, עַד שֶׁהִתְחִיל לְהַזְכִּיר אֶת עֲצָמוֹ כֹּל מֵה שֶׁעָבַר עָלָיו מִיּוֹם
קִטְנוּתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְנִגַּשׁ אֵלָיו רַבֵּנוּ ז"ל, וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן:
"הַיֵּינִט זָאג!" - "עֲתָה אָמַר!" וְהִתְחִיל לְהַתְּוֹדֹת לְפָנָיו כֹּל לְבוֹ, וּרַבֵּנוּ

יט. יש בזה סיפור, שאחר פטירת הרב רבי זוסיא אמר המגיד מטירהאויצע לחתנו רבי
יצחק: "יעדער איינער דארף א רבין" - "כל אחד צריך ל'רבי'", ונענה רבי יצחק לחותנו:
"איר זענט מיין רבין" - "אתם הוא ה'רבי' שלי!", ונענה לו שוב המגיד: "קיין אייגענעם
קען מען נישט מאכן פאר קיין רבין" - את אחד מבני משפחתך הקרובה אין אתה יכול
להכתיר לעצמך לרבי". שאל רבי יצחק שוב את חותנו: "וועמען זאל איך מאכז?", וענה
המגיד לחתנו: "דו זאלסט פארן צו אלע צדיקים, נאר פאר צו מיין רבין אויף, דו זאלסט
קוקן בעין האמת, און ווער ס'וועט דיר געפעלן..." - "אתה תיסע לכלל הצדיקים, רק
שתיסע גם כן לרבי שלי, ותראה לחפש ולהתבונן בעין האמת, ותיקח לך ל'רבי' את אשר
ימצא חן בעיניך". (רבי"ב).

כ. ראה לעיל בחלק א' סימן קצ"ג: "דרך ה'וידי דברים' לפני רבינו ז"ל בחיים חיותו היה

דבר עמו מה שדבר, ומאז נתקרב אל רבנו ז"ל בהתקרבות עצומה ונפלאה, ועסק בתורה ותפלה ועבודת השם כל ימיו, והיה איש צדיק וירא אלקים, פנודע לכל מכיריו:

שמע הרב הקדוש הרב רבי אלימלך היה הולך למרחוק, ומפרסם היה בכל הארץ לפועל ישועות ונפלאות, פי היה עושה אותות ומופתים גדולים ונוראים.

פעם כשבא הרבי רבי זוסיא לאחיו הרב רבי אלימלך, שאלו: "ברודער, זאג מיר, וואס עפעס טוט זיך ביי דיר אזעלכע גרויסע זאכן, אזוי מופתים און געוואלדיגע זאכן? וואס איז דאס?! - "אחי, אמור נא לי, מהו זה שאצלך נעשים כאלה דברים גדולים, כאלה מופתים ודברים נפלאים? מהו זה?!".

השיב לו הרב רבי אלימלך: "דאס איז נאר דערפאר ווייל די וואס קומען צו מיר, האבן זיך ליב איינער דאס אנדערע" - "זהו רק מחמת שהאנשים שבאים אלי, אוהבים הם האחד את השני". והודה לו הרב רבי זוסיא שכן הוא, ואמר לו: "יא, ס'איז ריכטיג, א דאס איז דאס, דאס איז די זאך" - "כן, זה נכון, זהו זה, זהו הדבר"א:

נוהג לכלל רק בערב ראש השנה, זולת בשעת התקרבות המקורב לרבנו, שאז היה גם כן נוהג עניין זה של וידוי דברים, וכמו שמצינו אצל רבי יודל ואצל רבי יצחק חתן המגיד ועוד, שציווה עליהם רבינו בעת התקרבותם שיתוודו לפניו; ובוודאי שה'וידוי דברים' אצל צדיקים אלו כמו הנ"ל היה רק בדברים ועניינים של דק מן הדק, לפי ערכם. (רל"י).

כא. "אז ס'איז דא אהבה צווישן דעם צדיק'ס מענטשן, איז א געוואלדיגער נחת רוח פארן צדיק, איז ער אליין גאר אן אנדערע מענטש!" - "כשיש אהבה בין אנשי הצדיק, זה נחת

ח

כְּשֶׁהִגִּיעַ רַבִּי נִפְתָּלִי מְרַאפְשִׁין אֶל רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיזְעַנְסְק, לֹא רָצָה לְקַרְבוֹ, עַד שֶׁדָּחַק עֲצָמוֹ אֶצְלוֹ וּשְׂאָלוֹ עַל כֶּף, וְאָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ: "דֵּיין טאַטע איז אַ רוֹצֵחַ, וויל אײך מיט אײך נישט רעדן!" - "מִשׁוּם שֶׁאַבִּיךָ הוּא רוֹצֵחַ, עַל כֵּן אֵינִי רוֹצֵה לְדַבֵּר עִמָּכֶם!", וְנִבְהַל רַבִּי נִפְתָּלִי מְאֹד, וְהִפְצִיר בּוֹ שִׁיאֲמַר לוֹ מָה כּוֹנֵנוֹ.

וְסִפֵּר לוֹ הֶרֶב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ שֶׁכְּשֶׁהָלְכוּ בְּגִלוּת בְּהֶסְתֵּר, הוּא עִם אָחִיו רַבִּי זוֹסְיָא, הִגִּיעוּ פַּעַם אֶל אָבִיו שֶׁל רַבִּי נִפְתָּלִי, הֶרֶב הִקְדוּשׁ רַבִּי מִנַּחֵם מְנַדֵּל מְלִיזְעַנְסְק, וְנִכְנְסוּ עִם שְׂאֵר הָעֲנִיִּים לְבַקְשׁוֹ נְדָבָה, וְהִבְחִינוּ שֶׁנִּתְּנָן לָהֶם רַעֲנַנְדְּלֶעךָ גְּדוֹלִים, יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנִּתְּנָן לְשְׂאֵר הָעֲנִיִּים הַמְתַּדְּבָקִים אֶצְלוֹ, שֶׁהָיָה נוֹתֵן לָהֶם אִיזוֹ מְטִבֵּעַ קְטָנָה בְּלֶבֶד.

נִכְנְסוּ אֵלָיו שׁוֹב הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים, וּשְׂאָלוּהוּ: "פֶּאָרְוּאָס גֶּעבֶט אִיר אױנז עֶפֶס מְעָרֶער?" "מַדּוּעַ נוֹתְנִים אִתֶּם לָנוּ מְעַט יוֹתֵר?". נֶעֱנָה וְאָמַר לָהֶם: "מֵיילֶעךָ אױן זױסִיא קאן אײך נישט?" - "וְכִי אַתְּ אֱלִימֶלֶךְ וְזוֹסְיָא אֵינְנִי מְכִיר?", [כְּאוֹמֵר לָהֶם שֶׁמְכִיר הוּא בְּהֶם הֵיטֵב, עַל אִף שֶׁמְסַתְּרִים אֶת עֲצָמָם], וְהוֹסִיף וְאָמַר לָהֶם עוֹד: "וּוּעַן אײך זאל פֶּאָרֵן אַזױ לאַנג ווִי אִיר פֶּאָרֵט אַרום, וּוּאָלֵט אײך שׁוִין שְׁעֲנַעֵר אױסגֶעזֶעחֵן" - "אֵלוֹ הָיִיתִי אֲנִי נוֹסֵעַ [בְּגִלוּת] זְמַן רַב כְּמוֹתְכֶם, הָיִיתִי בְּדַרְגָּא גְבוּהָה יוֹתֵר מִכֶּם". וְהִפְטִיר הֶרֶב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וְאָמַר לְרַבִּי נִפְתָּלִי: "אֵיבֶעֶר אֵייעֶר טאַטע, הָאבֵן מִיר גַּעמוֹזֵט נאָך אַ יָאָר לֵיידֵן גְּלוּת" - "מִחֲמַת אַבִּיכֶם [שֶׁאֲמַר לָנוּ כְּזֹאת], הָיִינוּ מְכַרְחִים לְסָבֵל עוֹד שָׁנָה אַחַת בְּנִדּוּדֵי הַגְּלוּת":

מספרים שֶהָרַב רַבִּי זוֹסְיָא מְאַנְיָפְאֵלִי עָבַד עַל מֵדַת הַבְּטָחוֹן, עַד שֶהַשְּׂיָגָה בְּתַכְלִית. וּבַתְּחִלָּה כְּשֶהָיָה רָעַב וְצָרִיף לְאָכֹל, הָיָה פּוֹנֵה בַתְּפִלָּה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, זוֹסְיָא רָעַב וְצָרִיף לְאָכֹל", וּכְשֶהָיָה בְּנֵי בֵיתוֹ אוֹ הַחֲסִידִים שׁוֹמְעִים זֹאת, הָיוּ דוֹאֲגִים לְהַגִּישׁ לוֹ הָאֶכֶל.

אַחַר כֵּן אָמַר לְעֶצְמוֹ: וְכִי זֶה הִיא מֵדַת הַבְּטָחוֹן, לְהִיּוֹת בֵּין אַנְשִׁים וּלְבַקֵּשׁ אֶכֶל, וּלְרַמּוֹת עֶצְמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּטָחוֹן? בֵּא וְצֵא הַשָּׂדֶה, וְנִרְאָה אוֹתָךְ שָׁם חַי בְּבְטָחוֹן. וְאֲכֹן יֵצֵא לִיעַר, וּכְשֶׁרָעַב שָׁם לְאָכֹל, הַתְּפִלָּל וְצֶעַק לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ: "זוֹסְיָא רָעַב וְצָרִיף לְאָכֹל!", וּבַתּוֹךְ כֵּן עָבַר שָׁם אֵיזָה נְכָרִי וְשָׁמַע צֶעַקוֹתָיו, וְסִפֵּק לוֹ שׁוֹם דְּבַר מְאָכֹל, וְהִשְׁבִּיעַ רְעִבּוֹנוֹ.

אַחַר כֵּן אָמַר לְעֶצְמוֹ שׁוֹב: אֵינִי זֶה חֲכָמָה, כִּי מַחֲמַת שֶׁהִיעַר אֵינִי רְחוּק מִהִישׁוֹב, עַל כֵּן נִמְצָא תָּמִיד אֵיזָה אָדָם הַשׁוֹמֵעַ זַעֲקוֹתָיו, וְאֵינִי זֶה נִקְרָא בְּטָחוֹן בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁסּוֹמֵךְ רַק עַל ה' מִמֶּשׁ, אֲלֵא רַק בְּאִפְּן שֶׁיִּכְנַס לְתוֹךְ עֵמֶק הַיַּעַר, שֶׁשָּׁם אֵינִי סְכוּי כָּלֵל שֶׁיִּבּוֹא שׁוֹם אָדָם לְתַת לוֹ מְאָכֹל. וְכֵן עָשָׂה, וּכְשֶׁרָעַב כָּבֵד מְאֹד, וְצֶעַק בַּתְּפִלָּתוֹ אֵל ה' - נַעֲשֵׂה לוֹ גֵּס, וְחַי מְדַבֵּשׁ וְחָלַב שָׁנֵבַע מִשְׁתֵּי שְׁנָיו. אוֹ אִז, אַחֲרֵי שֶׁרָאָה שֶׁסּוֹמֵךְ עַל ה' בְּשִׁלְמוֹת, אָמַר לְעֶצְמוֹ שֶׁיִּכּוֹל כָּבֵד לְחַזּוֹר וּלְהִיּוֹת בְּבֵיתוֹ, וּכְבָר לֹא יִהְיֶה לוֹ חִלּוּק בְּדָבָר, כִּי גַם בְּבֵיתוֹ, כְּשֶׁאוֹכֵל מְאָכֹלוֹ - הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ מִמֶּשׁ:

אֵל הָרַב רַבִּי זוֹסְיָא נִכְנָסָה פַּעַם אִשָּׁה אַחַת אוֹדוֹת בְּנָה שֶׁהָיָה חוֹלָה מְסֻכָּן, וְהִבִּיאָה לוֹ מַעוֹת לְפִדְיוֹן נַפְשׁוֹ, שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל בְּנָה הַחוֹלָה. נִטַּל

הָרַב רַבֵּי זוֹסֵיָא אֶת הַמְּעוֹת, קָנָה בָּהֶן דְּגִים וּבָשָׂר טוֹב וּשְׂאָר צְרָכֵי סְעוּדָה, וְעָרַף סְעוּדָה נִכְבְּדָה עוֹד בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם.

פְּנִתָה אִם הֵילֵד אֶל הָרַב רַבֵּי זוֹסֵיָא, וְטַעֲנָה לְפָנָיו: "רַבֵּי, אֵיךְ הָאֵב גְּעַמְיִינְט אֵיר וְוַעֲט פֶּאסְטֶן! אַ קִינְד אִיז בֵּי מִיר שְׁלֵאָף, אֹוֹן אֵיר הָאֵט גְּעַמְאָכְט אַ סְעוּדָה אֵין דְּעַם טָאָג? פֶּאָר דְּעַם דַּאָרְף אֵיךְ גְּעֵבֶן גְּעֵלֶט, אֵיר זָאָלְט מַאָכֵן אַ סְעוּדָה?!" - "רַבֵּי, חֲשַׁבְתִּי שְׁתַּצּוּמוּ עֵבוּר רְפוּאָת בְּנֵי! יְלָדֵי חוּלָה, וְעוֹד בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם עוֹרְכִים אֶתֶם סְעוּדָה? וְכִי בְּשָׁבִיל זֶה צְרִיכָה אָנִי לְתֵן מְעוֹת, כִּדֵּי שְׁאַתֶּם תַּעֲשׂוּ סְעוּדָה?!" נַעֲנָה לָהּ רַבֵּי זוֹסֵיָא כֶּף: "אַז זוֹסֵיָא הָאֵט נִישֶׁט וָוַאס צו עֶסֶן, אִיז אַ נֵייעַס אֵין הַיִּמְלָ? אָבֵער אַז זוֹסֵיָא מַאָכְט אַ סְעוּדָה - וָוַאס עֶפְעַס זוֹסֵיָא מַאָכְט אַ סְעוּדָה? נו, אֵינְעֵר אִיז שְׁלֵאָף, אֹוֹן מְעַן הָאֵט גְּעֵגְעֶבֶן פֶּאָר אַ פְּדִיוֹן, דַּעַרְמָאָנְט מְעַן שׁוִין אױבֵן לְטוֹבָה" - "כֶּפֶּאָשֶׁר לְזוֹסֵיָא אֵין מַה לְאַכֵּל, זֶהוּ דְּבַר חֲדָשׁ בְּשָׂמִים? אָמְנָם כֶּפֶּאָשֶׁר זוֹסֵיָא עוֹרַף סְעוּדָה - נַעֲשֶׂה מְזֶה רַעֲשׁ: מִדּוּעַ זֶה זוֹסֵיָא עוֹשֶׂה סְעוּדָה? נו, יֵשׁ אַחַד שְׁחָלָה, וְנִתְּנָו עֵבוּרוֹ מְעוֹת לְפְדִיוֹן נַפְשׁ, וּמִזְכִּירִים אוֹתוֹ לְטוֹבָה בְּעוֹלָם הָעָלְיוֹן."

סֵיִם הָרַב רַבֵּי זוֹסֵיָא וָאָמַר בְּצַחוֹת, עַל פִּי הַנְּאָמַר בְּסְלִיחוֹת לְתַחֲלוּאֵי יְלָדִים: "סְעֵדְנוּ - וְנִישְׁעָה", שְׁעַל יְדֵי הַסְּעוּדָה נִישְׁעָה:

י"א

רַבֵּי זוֹסֵיָא הָיָה מְתַעוֹרֵר מִדֵּי לֵילָה לְקִימַת חֲצוֹת בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוּלָה מְאֹד, וּשְׂמָעוּ אֵיךְ שְׂאוּמֵר וְכוּפֵל לְעֲצָמוֹ: "זוֹסֵיָא! זוֹסֵיָא! דַּעַר בֵּית הַמְּקַדָּשׁ אִיז נָאָף חָרוֹב, אֹוֹן דּוּ לִיגֶסֶט נָאָף אֵין בְּעֵט?!" - "זוֹסֵיָא! זוֹסֵיָא! בֵּית הַמְּקַדָּשׁ עֲדִין חָרוֹב, וְהַנָּךְ שׁוֹכֵב עֲדִין בְּמִטָּה?!", וְתַכְךָ קָם

בזריזות מעל יצועו לעריכת התקון; וכן שמעו מעוד צדיקים, שמדברים ומעוררים עצמם פעין זה:

יב

שכנו של רבי זוסיא היה סנדלר במקצועו, והיה עובד במנעליו עד מאחר בלילה, לאחר חצות, ושבו רבי זוסיא ואמר: "דאס וואס ער קלאפט די שיף - איז אויף גוט, אבי ער שלאפט נישט" - "זה שהוא דופק [בפטישן] על הנעלים - הוא גם כן טוב, העקר שאינו ישן":

יג

אמר פעם הרב רבי זוסיא: "איך וועל ניט אפגעבן קיין דין וחשבון וואס איך האב ניט מקריב געווען דעם 'קרפן תמיד'. איך וועל אפגעבן דין וחשבון פארוואס איך האב נישט געזאגט דעם יהי רצון ס'זאל זיין גלייך 'כאלו הקרבנו', דאס וועל איך יא אפגעבן דין וחשבון" - "לא אתן [לעתיד] דין וחשבון על זה שלא הקרבתי את קרפן התמיד. אתן דין וחשבון על זה שלא אמרתי בתפלה בכונה הראויה את ה'יהי רצון', שיתקיים בי 'כאלו הקרבנו', על זה אתן דין וחשבון"; שהיה צריך לומר את פרשת הקרבנות בכונה הראויה, שיהיה ממש "כאלו הקרבנו" - (איך האב געדארפט זאגן אזוי קרבנות, ס'זאל זיין גלייך "כאלו הקרבנו"):

יד

המגיד ממעזריטש כתב במכתב לתלמידים קדם הסתלקותו: אל תדחקו ברבי זוסיא שיהיה רבי ואדמו"ר, כי הוא בדרגא גבוהה מרבי:

טו

פַּעַם הָיָה הָרַב רַבֵּי זוֹסְיָא מְאַנְיָפְאֵלִי אֶצֶל הַמַּגִּיד מְקַאזְנִין בְּעֵת לְמוֹדוֹ עִם תְּלַמִּידוֹ, וְלָרַב הִתְלַהֲבוּתוֹ נִפְל מִתְעַלָּף. כְּשֶׁהֶעִירוּהוּ וּשְׂאִלוּהוּ עַל הַדְּבָר, אָמַר: הָרַבִּי לָמַד תּוֹרָה לְשִׁמָּה בְּדַרְגָּא גְבוּהָהּ כְּזוֹ, עַד שֶׁכָּל הַפְּמִלְיָא שֶׁל מַעְלָה יָרְדוּ וּבָאוּ לְשִׁמְעָה מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה, וּמְרַב אֵימָה הִתְעַלְפָתִי:

טז

בְּהֵיּוֹת הַחֻזָּה מְלוּבְלִין צְעִיר לְיָמִים, רָאָהוּ פַּעַם הָרַב רַבֵּי זוֹסְיָא מְאַנְיָפְאֵלִי, וְהֵבִיט עָלָיו זְמַן מָה, (וְהִפְלִיא הַחֻזָּה אַחַר כָּךְ אֶת הַבְּטָתוֹ שֶׁהֵבִיט עָלָיו). אַחַר כָּךְ פָּנָה אֵלָיו הָרַב רַבֵּי זוֹסְיָא, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי נִתְתִּי לָךְ נֶפֶשׁ וְרוּחַ, אִם בְּרַצוֹנְךָ גַּם נִשְׁמָה - לָךְ אֶל אַחֵי רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ:

יז

בְּאֵר רַבֵּי זוֹסְיָא אֶת דְּבָרֵי חַז"ל (אבות פ"ג מ"ג), שְׁאָמְרוּ: "שְׁנַיִם שְׂיֹשְׁבִים וְאֵין בֵּינֵיהֶם דְּבָרֵי תּוֹרָה - הָרִי זֶה מוֹשֵׁב לְצִים", וְאָמַר בְּדַרְכּוֹ קְשִׁיָּא: שְׁנַיִם שְׂיֹשְׁבִים, אֵיךְ יָכוֹל לְהֵיוֹת הַדְּבָר, שְׂאֵין בֵּינֵיהֶם דְּבָר תּוֹרָה? עַל כֵּן בְּהִכְרַח לומר שֶׁבְּמִקּוֹם זֶה כָּבֵר יִשְׁבוּ וְנִזְדַּמְּנוּ לְצִים מְקַדָּם, וּמִחֲמַת זֶה גָרַם הַמְּקוֹם לְאֵלוֹ הַיּוֹשְׁבִים עֲתָה שְׂיִדְבְּרוּ דְּבָרִים בְּטִלִּים^{כב}:

כב. ראה 'דגל מחנה אפרים' בפרשת וישב, וז"ל: "שכתבו אנשי אמת יראי ה' על פסוק (תהלים א א) 'ובמושב לצים לא ישב', כי המקום גורם חס ושלום, עיין שם, וכל שכן במקום שהיה קדושה שהיא תופסת מקומה, כי מידה טובה מרובה (סנהדרין ק). וגורת תחינה ובקשה ותפילה וייחוד, והדבר הזה הוא נוהג תמיד, בכל אדם ובכל זמן", ע"כ. ובאריכות מבואר עניין זה ב'שפתי צדיקים' (להרה"ק מדינאוויץ זצ"ל) ריש פרשת אמור,

יח

פִּרְשׁ פְּעַם הָרַב רַבִּי זוֹסִיא וְאָמַר (בְּצַחֲוִית): "זֶה דְּוֹר דְּרִשְׁוִי, מְבַקְשִׁי
פְּנִידָ יַעֲקֹב סְלָה" (תהלים כד ו) - זֶה הַדְּוֹר - 'דְּוֹר שְׂוֹא' הוּא,
וְאִין בָּהֶם צְדִיקִים שְׁלָמִים, וְאֶפְלוּ אֵלּוּ שְׂפָכָר מְכַנִּים בְּשֵׁם מְבַקְשִׁי
פְּנִידָ, כְּשֶׁמְגִיעַ לְעֵנִן הַמָּמוֹן, הַנִּקְרָא 'סְלָע' - אָזִי יַעֲקֹב סְלָע,
הֵינּוּ שְׁעוֹקְבִים אַחַר הַמָּמוֹן, בְּרַמָּאוּת, וְאִין שְׁלָמִים בְּזֶה, וַיְחִידִים
מִמֶּשׁ נִקְיִים וְשְׁלָמִים הֵם בְּעֵנִן הַמָּמוֹן": *

[רבי יעקב מלמד - קלמנוביץ]

וז"ל: "ויובן על פי מה שאמר הרב הצדיק וכו' רבי מיכל ז"ל נבג"מ, 'שנים שיושבין ואין
ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים, שנאמר (תהלים א א) ובמושב לצים לא ישב'
(אבות פ"ג מ"ג), ולכאורה פתח בלשון רבים, 'ואין ביניהם דברי תורה', ומסיים 'הרי זה',
לשון יחיד, ועוד, ליתני שניים שיושבין 'ואין אומרים' דברי תורה, מאי 'ואין ביניהם'? ועוד,
אומרו 'שנאמר ובמושב לצים לא ישב' - אין זה נתינת טעם אל הקודם, ואינו מובן מאין
למדו. אמנם יובן על פי וכו', 'ציאת צדיק מהמקום עושה רושם, היינו שרשימה נשאר
באותו מקום, וע"י הרשימה הוא חוזר תמיד השראת שכינה על אותו מקום. וזהו 'פנה
זיוה' (ב"ר סח ו). 'פנה' הוא מלשון (ש"ב א ז) 'ויפן אחריו', היינו שחוזר הזיו והשראת
הקדושה תמיד על אותו מקום, ולזה יספר בו הכתוב לשבת, וזה לעומת זה עשה האלקים,
וכשם שבמקום ישיבת צדיק יש רושם קדושה - כן במקום ישיבת לצים ורשעים יש רושם
טומאה, ובוודאי כשיגיע אח"כ צדיק לאותו מקום, יבלבל דעתו, שלא יכול לומר על אותו
מקום שום דברי תורה. (ועל דרך זה שמעתי בשם הרב הצדיק רבי ברוך ז"ל נבג"מ, פעם
אחד נתאכסן בבית עשיר אחד מפורסם לטוב, ושבת שם, ולא היה יכול לומר שם שום
דברי תורה, והבין שדר שם בוודאי מכבר באותו בית איזה רשע, ובדקו ומצאו כדבריו ז"ל
וכו'). וזה אמרו ז"ל 'שניים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה', היינו שאינם יכולים לדבר
דברי תורה ולומר שום דבר אחד מהתורה, ואין מציאות ביניהם באמירת תורה, זהו סימן
בוודאי שבמקום הזה היה פעם אחר מושב לצים, וזהו 'הרי זה מושב לצים, שנאמר:
ובמושב לצים לא ישב', עכ"ל.

יט

הַמַּגִּיד רַבֵּי בְרוּךְ [מְרִיקָא] וְצ"ל הִיָּה מִתְלַמֵּידי מָרְן הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב וְ"ל, וְנִסְעָ עִם הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב וְ"ל כַּמָּה שָׁבוּעוֹת בְּדֶרֶךְ, וְאַחַר כֵּן הִיָּה מְלַמֵּד אֶצֶל רַבֵּי לְוִי יִצְחָק מִבְּאֲרֵיטְשׁוּב וְצ"ל, וְקוֹדֵם שֶׁלָּקַח אוֹתוֹ הַבְּאֲרֵיטְשׁוּבֶעַר לְמַלְמֵד מִשֵּׁשׁ כָּל אֲבָרָיו וְאָמַר: "כִּשֵּׁר, כִּשֵּׁר".

פַּעַם אַחַת אָמַר לוֹ הַבְּאֲרֵיטְשׁוּבֶעַר: "רְצוֹנִי שֶׁתְּהִיָּה עוֹד אֶצְלִי לְמַלְמֵד, וּבְתַנְאֵי שֶׁתֹּאכְלוּ עִמִּי בְּקַעֲרָה אַחַת", וְהַשִּׁיב לוֹ רַבֵּי בְרוּךְ: "צָרִיף אָנִי לְהַתִּישֵׁב בְּדֶבֶר". נִזְדַּמֵּן שֶׁפָּאוּ אֹז הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ וְהָרַב רַבֵּי זוֹסִיא, הֵלֶךְ רַבֵּי בְרוּךְ לְשֹׂאֵל מֵהֶם יַעֲצָה, וּבְדֶרֶךְ עֲלִיתוֹ עַל מְדַרְגוֹת הָעֲלִיָּה שֶׁהִתְאַכְסְנוּ שָׁם, שָׁמַע אֶת הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ שֶׁמְדַקְדֵּק עַל הָא דְפָרִיף הַגְּמָרָא: "וְכִי לְפָנַי אֱלֻקִּים אֲכָלוּ? הֲלֹא לְפָנַי מִשָּׁה אֲכָלוּ! אֲלֹא כָּל הַנְּהַנְּהָ מִסְּעוּדָה שֶׁתְּלַמֵּידי חֻכְמִים מְסַבִּין בָּהּ - כְּאֵלוּ נְהַנְּהָ מִזִּיו הַשְּׂכִינָה", וְדַקְדֵּק הָרַב רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ: מַה זֶה מִקְשָׁה הַגְּמָרָא "וְכִי לְפָנַי אֱלֻקִּים אֲכָלוּ?", הֲלֹא בְּאֵמַת אֲכָלוּ לְפָנַי אֱלֻקִּים, דְּהָא "מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ"! וְתַרְץ דְּמִפְּנֵי יִרְאַת הַצְּדִיק נִדְחָה מְעַט מִיִּרְאַת אֱלֻקִּים, וְאֵתִי שְׁפִיר קִשְׁיַת הַגְּמָרָא "וְכִי לְפָנַי אֱלֻקִּים אֲכָלוּ? הֲלֹא לְפָנַי מִשָּׁה אֲכָלוּ", כִּי הִיָּתָה לָהֶם יִרְאַת הָרַב, וְנִדְחָה מְעַט מִיִּרְאַת אֱלֻקִּים, וְאֵין זֶה 'לְפָנַי אֱלֻקִּים'. וְהַבִּין הַמַּגִּיד כִּי זוֹ הִיא תְּשׁוּבָה עַל שְׂאֵלְתוֹ הַנִּל, וְהִינּוּ כִּי לֹא טוֹב הוּא לְאַכּוֹל תְּמִיד עִם הַצְּדִיק, כִּי בְּזֶה נִדְחָה מְעַט מִיִּרְאַת אֱלֻקִּים:

[רַבֵּי אַבְרָהָם אֶלְחָנָן סַפְקָטוֹר, מִכְּתַב מִיּוֹם כ"ה אִייר תַּשְׁכ"ה]